Ds 2017:34

Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget

REGERINGSKANSLIET
Kulturdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.
Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).
En kort handledning för dem som ska svara på remiss.
Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24654-2
ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning **3**

1 Författningsförslag **5**

2 Bakgrund **9**

3 Kravet på svenskt medborgarskap tas bort för valbarhet till Sametinget **11**

3.1 Bakgrund 11

3.2 Överväganden och förslag 11

4 Upplysning om personröstningens innebörd på valsedeln **15**

4.1 Överväganden och förslag 15

5 Identitetskontroll vid röstmottagning **17**

5.1 Överväganden och förslag 17

6 Vittneskrav vid brevröstning **19**

6.1 Överväganden och förslag 19

7 Rättelse av en felaktig hänvisning i sametingslagen till den gamla vallagen **23**

8 Ikraftträdande **25**

9 Ekonomiska och andra konsekvenser **27**

10 Författningskommentar 29

Sammanfattning

Promemorian innehåller förslag till ändringar i sametingslagen (1992:1433). Förslagen rör bestämmelser som reglerar förfarandet vid valet till Sametinget.

I promemorian föreslås att den som har rösträtt till Sametinget också ska vara valbar till Sametinget. Det innebär att kravet på svenskt medborgarskap för att få kandidera till Sametinget tas bort. Vidare föreslås att valsedlarna till Sametinget ska vara utformade så att de innehåller en upplysning om personvalets innebörd. Ytterligare ett förslag är att en väljare som inte är känd för röstmottagaren i vallokalen ska kunna styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig. Vidare innehåller promemorian förslag om att begränsningen att en väljares make eller barn inte får vara vittne tas bort. Det innebär att det enda kravet som ställs på ett vittne är att vittnet ska ha fyllt 18 år. I bestämmelsen om en väljares möjlighet att anlita biträde vid brevröstning ersätts uttrycket kroppsligt fel med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande. I övrigt föreslås vissa språkliga ändringar och en felaktig hänvisning till förra vallagen (1997:157) ändras till nuvarande vallagen (2005:837).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

1 Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2, 8, 10, 15 och 19 §§ sametingslagen (1992:1433) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
2 §[1]	
För valet till Sametinget utgör landet en valkrets.	
Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (*1997:157*) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.	Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (*2005:837*) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.
8 §	
Den som har rösträtt till Sametinget *och är svensk medborgare* är valbar till Sametinget om inte annat följer av 9 §.	Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget om inte annat följer av 9 §.

[1] Senaste lydelse 2004:538.

10 §[2]

Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedel *skall* anges grupp, parti eller liknande sammanslutning samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.	Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedel *ska* anges grupp, parti eller liknande sammanslutning samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.
Kandidatnamnen *skall* förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Intill varje kandidatnamn skall det finnas ett markerat utrymme där väljarna kan lämna en särskild personröst genom en markering.*	Kandidatnamnen *ska* förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Valsedlarna ska dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla upplysning om personvalets innebörd.*

För en registrerad grupp, ett parti eller en sammanslutning får finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

15 §[3]

Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *skall* legitimera sig. Den som inte gör det får inte rösta.	Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *ska* legitimera sig *eller på annat sätt styrka sin identitet*. Den som inte gör det får inte rösta.

[2] Senaste lydelse 2004:538.
[3] Senaste lydelse 2006:803.

19 §[4]

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *skall* ha fyllt 18 år. *Väljarens make eller barn får inte vara vittne*.	Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *ska* ha fyllt 18 år.

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket lägger väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av *kroppsligt fel* inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita biträde.	En väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita biträde.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

---

[4] Senaste lydelse 2006:803.

2 Bakgrund

Sametinget har i en skrivelse till regeringen (dnr Ku2016/00209/DISK) hemställt om ändringar av bestämmelser i sametingslagen (1992:1433) och anfört följande. Valbarhets- och rösträttsvillkoren för val till Sametinget bör vara identiska med de villkor som gäller i kommunal- och riksdagsval. Vidare bör sametingslagen ändras så att vittneskravet endast upptar ett åldersvillkor (18 år) för att vara vittne vid brevröstning, i likhet med vad som gäller vid allmänna val. Reglerna om styrkande av identitet för röstmottagare vid val till Sametinget bör vara lika som vid allmänna val, dvs. en väljare som är okänd för röstmottagaren ska vid röstning i vallokal kunna styrka sin legitimitet på annat sätt än genom att legitimera sig. Därutöver bör felaktiga hänvisningar i sametingslagen till den förra vallagen ersättas med hänvisningar till den nuvarande.

Även Valmyndigheten har i en skrivelse till regeringen (dnr L2012/1564/JFS) pekat på ovanstående avvikelser mellan bestämmelser i vallagen (2005:837) och sametingslagen om vittneskrav vid brevröstning och styrkande av identitet vid röstning i vallokal samt på en felaktig hänvisning i sametingslagen till den förra vallagen. Myndigheten har även påtalat att valsedlarnas utseende vid de allmänna valen har ändrats så att de innehåller en upplysning till väljarna om personröstningens innebörd, men att motsvarande inte har skett för val till Sametinget.

3 Kravet på svenskt medborgarskap tas bort för valbarhet till Sametinget

3.1 Bakgrund

Sametinget är unikt genom att både vara ett folkvalt organ och en förvaltningsmyndighet under regeringen. I 3 kap. sametingslagen (1992:1433) regleras frågor om valbarhet och rösträtt till Sametinget. Enligt 3 kap. 3 § har den *rösträtt* som är upptagen i Sametingets röstlängd. Där tas den same upp som anmäler sig till valnämnden och som är svensk medborgare och på valdagen för sametingsvalet fyllt eller fyller 18 år. Vem som definieras som same regleras i 1 kap. 2 § sametingslagen. I röstlängden tas även upp de utlänningar som har varit folkbokförda i landet tre år i följd före valdagen och som anmäler sig till valnämnden. För att en person ska vara *valbar* till Sametinget krävs enligt 3 kap. 8 § rösträtt till Sametinget och svenskt medborgarskap. Rösträtts- och valbarhetsvillkoren skiljer sig alltså åt i fråga om krav på svenskt medborgarskap.

3.2 Överväganden och förslag

Förslag: Kravet i sametingslagen på svenskt medborgarskap för att vara valbar till Sametinget tas bort.

Skälen för förslaget: Den nuvarande kommunallagen (1991:900) upphävs den 1 januari 2018 då en ny kommunallag (2017:725) träder i kraft. Av 4 kap. 3 § kommunallagen (2017:725) framgår att valbar till fullmäktige är den som har rösträtt enligt

1 kap. 7 och 8 §§ samma lag. Rösträtt vid val av kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och är svensk medborgare eller annan unionsmedborgare, är medborgare i Island eller Norge, eller varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före valdagen. Rösträtt har också en unionsmedborgare som är bosatt i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där. Rösträtt vid val till landstingsfullmäktige har den som är röstberättigad vid val till kommunfullmäktige i en kommun inom landstinget. Liksom vad som gäller enligt 4 kap. 2, 3 och 5 §§ i den nuvarande kommunallagen (1991:900) kommer alltså i den nya kommunallagen (2017:725) villkoren för rätten att rösta nära knyta an till villkoret för valbarhet vid bl.a. val till landstings- och kommunfullmäktige.

I sammanhanget kan även noteras att sedan 1992 har omfattningen av krav på svenskt medborgarskap för statliga anställningar och uppdrag minskat. Genom 2010 års grundlagsändringar (prop. 2009/10:80 s. 236 ff., bet. 2009/10:KU19, rskr. 2009/10:304, bet. 2010/11:KU4, rskr. 2010/11:21) togs i regeringsformens (RF) bestämmelser bort kravet på svenskt medborgarskap för vissa uppdrag och andra statliga anställningar än ordinarie domare, Justitiekansler, riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna. I övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att utöva rättsskipningsuppgifter eller inneha en anställning eller utöva ett uppdrag hos staten eller en kommun uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag (11 kap. 11 § och 12 kap. 6 § RF). Regeringen anförde i förarbetena att kravet på svenskt medborgarskap gradvis hade tagits bort ur lagstiftningen. Utvecklingen hade gått i riktning mot att begränsa de rättsliga skillnaderna mellan de som är svenska medborgare och den övriga befolkningen. I stället för medborgarskapet hade bosättningen fått en ökad betydelse för lika rättigheter och skyldigheter (prop. 2009/10:80 s. 236 ff.).

I 1992 års proposition om inrättande av Sametinget anförde regeringen att de valda ledamöterna i Sametinget måste vara svenska medborgare, eftersom Sametinget skulle vara en statlig myndighet som lyder omedelbart under regeringen (prop. 1992/93:32 s. 43).

Att den som har rösträtt också bör vara valbar bör, i linje med vad som gäller vid val till t.ex. landstings- och kommunfullmäktige, gälla även vid val till Sametinget. Inte minst i ljuset av den utveckling som beskrivits ovan med minskade krav på svenskt medborgarskap för uppdrag och andra statliga anställningar framstår det angivna skälet i förarbetena till inrättandet av Sametinget inte längre som giltigt. Det är rimligt att anta att förtroende för Sametinget stärks om samma personer som får rösta till Sametinget också är valbara. För det samiska folket gäller dessutom att samerna är ett folk i flera länder, ett förhållande som kan sägas vara avspeglat i att samer som inte har svenskt medborgarskap har rösträtt till Sametinget. Samiska frågor är i stor utsträckning gemensamma för de länder där samer av hävd bor, varför det kan finnas anledning att möjliggöra för perspektiv från samer från andra länder att bli beaktade och återspeglade på fler sätt i Sametingets arbete genom att även samer som inte är svenska medborgare kan bli valbara till Sametinget.

Mot denna bakgrund finns det inte skäl att ha kvar ett krav på att Sametingets valda ledamöter måste vara svenska medborgare. Det föreslås därför att rösträtts- och valbarhetsvillkoren harmoniseras i sametingslagen på det sättet att kravet på svenskt medborgarskap för valbarhet tas bort. Därmed kommer även de samer som inte är svenska medborgare men som har varit folkbokförda i landet tre år i följd före valdagen och som anmäler sig till valnämnden att vara valbara till Sametinget.

4 Upplysning om personröstningens innebörd på valsedeln

4.1 Överväganden och förslag

Förslag: En bestämmelse införs i sametingslagen om att en valsedel ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd.

Skälen för förslaget: En grundläggande princip för vårt statsskick är att all makt utgår från folket. Det innebär att väljarna ska bestämma vilka som ska representera dem. Det svenska valsystemet utgår från ett partival med en möjlighet för väljarna att avge en särskild personröst. På så sätt kan väljaren påverka vilka personer som ska ta plats i de beslutande församlingarna utifrån sina preferenser.

Regleringarna i vallagen (2005:837) och valförordningen (2005:874) jämförda med sametingslagen (1992:1433) och förordningen (2008:1280) om val till Sametinget skiljer sig åt i fråga om vilken information valsedlar ska innehålla om personvalets innebörd. Enligt 6 kap. 3 § vallagen ska valsedlarna vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla en upplysning om personvalets innebörd. I 5 § tredje stycket valförordningen anges bl.a. följande. På en valsedel med parti- och valbeteckning och uppgifter om kandidater ska det finnas en upplysning om dels att väljaren kan personrösta genom att markera namnet på den kandidat väljaren helst vill ska bli vald, dels att väljaren inte kan rösta på fler än en eller på någon annan än dem som anges på valsedeln. Av bilagan till valförordningen, där det anges hur valsedlarna ska vara utformade, framgår att det på

valsedelns framsida ska finnas ett ”utrymme för upplysning om personröstning”.

I 3 kap. 10 § andra stycket sametingslagen anges att det på en valsedel intill varje kandidatnamn ska finnas ett markerat utrymme där väljarna kan lämna en särskild personröst genom en markering. Det finns däremot inget krav på att valsedeln ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd. Följaktligen saknas det även närmare reglering om det i förordningen om val till Sametinget och i bilagan till förordningen om utformning av valsedlar anges endast att det på valsedelns framsida ska finnas en ”informationstext”.

2010 tillfördes vallagen den bestämmelse i 6 kap. 3 § som alltså innebär att en upplysning om personvalets innebörd ska finnas på valsedeln. Av förarbetena till bestämmelsen framgår i huvudsak följande (prop. 2009/10:80 s. 232). Sannolikt torde medvetenhet hos väljarna om innebörden av personvalet vara av betydelse för deltagandet i personvalet. Det gäller inte minst i de fall en väljare avstår från att utnyttja sin möjlighet att avge en särskild personröst. För att skapa ökad klarhet i frågor om personvalet har partierna och kandidaterna ett ansvar. Ett sätt att bidra till ökad medvetenhet om personvalet hos väljarna kan vara att lämna en upplysning om personvalet på valsedeln. Mot denna bakgrund föreslog regeringen införandet av ett krav på upplysning om personröstens innebörd på valsedlar med uppgifter om kandidater. Det anfördes att en sådan upplysning om personröstens innebörd med nödvändighet blir kortfattad. Som framgår ovan regleras den närmare utformningen av upplysningens innehåll och var den ska finnas på valsedeln i valförordningen.

Eftersom motsvarande ändringar av reglerna om valsedlarnas innehåll avseende upplysning om personvalets innebörd inte gjordes i sametingslagen och förordningen om val till Sametinget skiljer sig regleringarna åt på denna punkt. Dessa skillnader om vilka krav som finns på den information som ska lämnas på valsedeln om personröstningens innebörd framstår som omotiverade. Därför bör regleringen i sametingslagen och förordningen om val till Sametinget anpassas till den som gäller enligt vallagen och valförordningen. Det föreslås alltså att det ska införas en bestämmelse i sametingslagen om att en valsedel ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd.

5 Identitetskontroll vid röstmottagning

5.1 Överväganden och förslag

Förslag: En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska kunna styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig för att få rösta i sametingsvalet.

Skälen för förslaget: Enligt 8 kap. 6 § vallagen (2005:837) ska väljare som inte är kända för röstmottagarna legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

Enligt 3 kap. 15 § andra stycket sametingslagen (1992:1433) ska en väljare som inte är känd för röstmottagaren legitimera sig för att få rösta vid val till Sametinget. Möjligheten att styrka sin identitet på annat sätt än genom legitimering saknas enligt sametingslagen.

Utgångspunkten för vallagen är enhetliga regler för kontroll av väljarnas identitet med ett system som är lätt att förstå och tillämpa och som uppfattas som rättvist av väljarna. I förarbetena till vallagen (prop. 2004/05:163 s. 74 f.) diskuterades vilket krav på identitetskontroll som ska ställas på väljare som inte är kända för röstmottagarna. Det framgår att bestämmelsen om identitetskontroll vid röstmottagning ska gälla lika för alla väljare och utformas på ett sätt som inte ger utrymme för godtycke eller misstankar om godtycke.

Det är därför viktigt med ett välfungerande kontrollsystem vid all röstmottagning, såväl vid val till riksdagen som till kommun- och landstingsfullmäktige, Europaparlamentet och Sametinget. En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska därför styrka sin identitet.

En väljare kan styrka sin identitet genom att legitimera sig. Att skaffa legitimation står dock var och en fritt att göra. Det finns därför inget krav på legitimation i samband med val till Sametinget. Ett sådant krav medför en risk att de av väljarna som saknar legitimation avstår från att rösta i valet.

Mot denna bakgrund har det i vallagen införts en möjlighet att styrka sin identitet på något annat tillförlitligt sätt än genom att legitimera sig. Det kan vara genom att t.ex. någon annan intygar förhållandet. Det är lämpligt att röstmottagarna dokumenterar hur väljarnas identitet har kontrollerats. I vallokalen kan det göras genom en anteckning i röstlängden när väljarnas röster tas emot.

De olika möjligheterna för att styrka sin identitet i vallagen respektive sametingslagen framstår som omotiverade. Det är lämpligt med en ordning som är lika vid val till Sametinget som vid andra allmänna val. Sametingslagen bör därför ändras så att en väljare som inte är känd för röstmottagaren ska kunna styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig för att få rösta i sametingsvalet.

6 Vittneskrav vid brevröstning

6.1 Överväganden och förslag

Förslag: Förbudet i sametingslagen för väljarens make eller barn att vara vittne vid brevröstning vid val till Sametinget tas bort.

I bestämmelsen om en väljares möjlighet att anlita biträde vid brevröstning ersätts uttrycket kroppsligt fel med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande.

Skälen för förslaget

Förbudet i sametingslagen för familjemedlemmar att vara vittne vid brevröstning tas bort

Valet till Sametinget sker antingen genom röstning i vallokal eller genom brevröstning. Väljare som av olika skäl inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe måste ges möjlighet att lämna sin röst på annat sätt, exempelvis genom brevröstning i valet. Vidare bör personer med nedsatt funktionsförmåga vid behov kunna få hjälp vid röstningen.

I 3 kap. 19 § första stycket sametingslagen (1992:1433) regleras brevröstning vid val till Sametinget enligt följande. Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort, tillsluter det och skriver en försäkran på det att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år och får inte vara väljarens make eller barn.

I vallagen (2005:837) finns bestämmelser om genomförande av val till riksdagen, landstings- och kommunfullmäktige samt Europaparlamentet. Reglerna om brevröstning i lagen (2003:84) om brevröstning i vissa fall permanentades i den nya vallagen. Av förarbetena till vallagen framgår att när det gäller kretsen som får vara vittne vid brevröstning bör samma regler gälla som vid budröstning (prop. 2004/05:163 s. 80). Det innebär att det krav som ställs enligt 7 kap. 13 § tredje stycket vallagen är att vittnet ska ha fyllt 18 år.

I 2005 års vallag togs begränsningen som gällde enligt den upphävda lagen om brevröstning i vissa fall att väljarens barn, make eller sambo och makens eller sambons barn inte får vara vittne bort. Någon motsvarande förändring av den krets som får vara vittne vid brevröstning vid val till Sametinget gjordes alltså emellertid inte i sametingslagen.

Utgångspunkten för valförfarandet är att detta i huvudsak ska vara lika för de olika val som äger rum i landet, oavsett om det gäller val till riksdagen, kommun- eller landstingsfullmäktige, Europaparlamentet eller Sametinget. I den proposition som låg till grund för bildandet av Sametinget angav regeringen i skälen till bestämmelserna om brevröstning, att det är viktigt att val till Sametinget tillgår på i stort sett samma sätt som vid allmänna val (prop. 1992/93:32 s. 72). Nuvarande ordning innebär dock att reglerna om vittnen vid brevröstning skiljer sig åt för allmänna val och val till Sametinget. Det saknas skäl för att vittneskraven vid brevröstning ska vara strängare vid val till Sametinget än vid allmänna val. Det föreslås därför att förbudet i sametingslagen för väljarens make eller barn att vara vittne vid brevröstning tas bort.

Uttrycket kroppsligt fel ersätts med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande

Av 3 kap. 19 § tredje stycket sametingslagen framgår att vid brevröstning får en väljare som på grund av kroppsligt fel inte kan avge sin röst i föreskriven ordning vid röstningen anlita biträde. I förarbetena anges att i likhet med vad som gäller vid röstning i vallokal och vid de allmänna valen får en handikappad person anlita biträde för att få hjälp med att exempelvis stoppa ner valsedeln i innerkuvertet (prop. 1992/93:32 s. 49 f.).

Som en jämförelse framgår genom en hänvisning i 3 kap. 17 § första stycket sametingslagen till 7 kap. 3 § vallagen att vid röstning i vallokal kan en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning sin röst få hjälp vid röstningen, bl.a. genom att anlita någon annan person som hjälper honom eller henne. Här används alltså inte uttrycket kroppsligt fel utan uttrycket funktionsnedsättning eller liknande.

I 3 kap. 19 § tredje stycket sametingslagen som gäller förutsättningarna för att få anlita biträde vid brevröstning används däremot fortfarande det föråldrade uttrycket kroppsligt fel. Eftersom samma kriterium bör gälla för hjälp vid brevröstning som vid röstning i vallokal i sametingsvalet föreslås att uttrycket kroppsligt fel i 3 kap. 19 § tredje stycket ersätts med funktionsnedsättning eller liknande.

7 Rättelse av en felaktig hänvisning i sametingslagen till den gamla vallagen

Den 1 januari 2006 ersattes vallagen (1997:157) av en ny vallag (2005:837) samtidigt som den gamla vallagen upphörde att gälla. Sametinget och Valmyndigheten har påtalat att det i sametingslagen (1992:1433) kvarstår en hänvisning till den gamla vallagen.

Vissa bestämmelser i sametingslagen hänvisar till bestämmelser i vallagen. Hänvisningarna i 2 kap. 2 § och 3 kap. 2, 17, 22, 32, 32 a och 33 §§ görs till gällande vallag. Däremot hänvisas det fortfarande i 3 kap. 2 § sametingslagen till 1997 års upphävda vallag. Det beror uppenbarligen på ett förbiseende när sametingslagen ändrades i samband med att den nya vallagen trädde i kraft. Denna felaktiga hänvisning ska ändras. Eftersom hänvisningen i bestämmelsen inte gäller någon särskild paragraf i vallagen behöver endast beteckningen på vallagen ändras.

8 Ikraftträdande

Förslag: Ändringarna i sametingslagen ska träda i kraft den 1 juli 2018.

Lagändringarna bör tillämpas från och med nästa gång val sker till Sametinget, dvs. 2021 års val till Sametinget. För att valadministrationen ska få rimliga möjligheter att förbereda sig för de ändringar som detta innebär, bör lagändringarna träda i kraft så tidigt som möjligt. Det bedöms att denna tidpunkt är den 1 juli 2018.

9 Ekonomiska och andra konsekvenser

Bedömning: Förslagen medför att valförfarandet blir mer enhetligt vid allmänna val och val till Sametinget.
Förslagen bedöms inte medföra några ökade kostnader.

Sametingets ledamöter väljs av samerna genom direkta val i ett proportionellt valsystem. Landet utgör en valkrets. Valet till Sametinget hålls vart fjärde år tredje söndagen i maj. De administrativa arbetsuppgifterna vid val till Sametinget är uppdelade mellan Sametingets valnämnd, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Valmyndigheten. Sametingets valnämnd ansvarar för upprättande av röstlängden och ordnar vallokaler och valförrättare. Länsstyrelsen i Norrbottens län ansvarar för den slutliga sammanräkningen och avgör eventuella överklaganden som gäller den preliminära röstlängden. Valmyndigheten har ett samordningsansvar för valet och ansvarar bl.a. för röstkort, registrering av grupper, partier och liknande sammanslutningar, deras kandidater och tryckning av valsedlar.

Förslagen i denna promemoria innebär att svenskt medborgarskap inte ska vara ett krav för att vara valbar till Sametinget, att förbudet för väljarens make eller barn att vara vittne vid brevröstning vid val till Sametinget tas bort, att en väljare som är okänd för röstmottagaren vid röstning i vallokal ska kunna styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig och att det på en valsedel ska finnas en upplysning om personröstningens innebörd.

Förslagen innebär en större enhetlighet i valförfarandet vid de olika valen. Det kan bidra till ökad förutsebarhet och att stärka förtroendet för valens genomförande i Sverige.

Förslagen bedöms medföra behov av vissa informationsinsatser för de samiska väljarna. Sådana insatser bör i första hand kunna ske i samband med ordinarie informationsförmedling inför val till Sametinget. Insatserna bör därför kunna rymmas inom ramen för befintliga anslag för Sametingets valnämnd, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Valmyndigheten, som är ansvariga för administrativa arbetsuppgifter vid val till Sametinget.

Förslagen bedöms inte ha någon effekt vad gäller brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Några kostnadsmässiga konsekvenser för enskilda bör inte uppkomma till följd av förslagen. Förslagen bör inte heller få några följder vad gäller den kommunala självstyrelsen, för sysselsättningen och offentlig service i de olika delarna av landet, för små företags arbetsförutsättningar, för företagens administrativa kostnader, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, och inte heller ur miljösynpunkt.

10 Författningskommentar

3 kap. Val till Sametinget

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som rör val till Sametinget.

I *andra stycket* har en felaktig hänvisning till den förra vallagen (1997:157) ändrats till den nuvarande vallagen (2005:837).

Förslaget behandlas i avsnitt 7.

8 §

I paragrafen anges vem som är valbar till Sametinget. Kravet på svenskt medborgarskap har tagits bort för den som vill kandidera till Sametinget. Ändringen innebär att den som har rösträtt till Sametinget också är valbar till Sametinget.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om valsedlar.

I *första stycket* har det endast skett en språklig ändring.

I *andra stycket* första meningen har det skett en språklig ändring. I andra meningen har en ny bestämmelse tillkommit om att valsedlarna ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd. Det innebär att personvalets innebörd ska framgå av information på valsedeln. Bestämmelsen har språkligt utformats på samma sätt som motsvarande bestämmelse i vallagen (2005:837).

Förslaget behandlas i avsnitt 4.1.

15 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om röstning i en vallokal.

I *andra stycket* andra meningen görs ett tillägg om att en väljare som är okänd för röstmottagaren även kan styrka sin identitet på

annat sätt än genom att legitimera sig. Ändringen innebär alltså att det blir möjligt att styrka sin identitet på andra sätt. Innebörden av detta framgår av förarbetena till motsvarande bestämmelse i vallagen, som anger att det i praktiken kan ske genom att någon annan intygar förhållandet. Vidare framgår att röstmottagaren bör dokumentera hur väljarens identitet har kontrollerats (prop. 2004/05:163 s. 75). I övrigt har det skett en språklig ändring.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.

19 §

Paragrafen reglerar förfarandet vid brevröstning.

I *första stycket* har begränsningen att en väljares make eller barn inte får vara vittne tagits bort. Det betyder att det enda kravet som ställs på ett vittne är att vittnet ska ha fyllt 18 år. I övrigt har det skett en språklig ändring.

I *andra stycket* har uttrycket ”kroppsligt fel” ersatts med ”funktionsnedsättning eller liknande”. Med funktionsnedsättning eller liknande avses att en person har en nedsättning av funktionsförmågan. Den kan vara medfödd eller uppkomma efter t.ex. en sjukdom eller en olycka. Funktionsnedsättningen kan vara tillfällig eller permanent. Ändringen av uttrycket är inte avsedd att innebära någon ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.1.

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.
18. Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. S.
19. Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. Ju.
20. Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Fi.
21. Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. Fi.
22. Utstationering och vägtransporter. A.
23. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. Fi.
24. Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. Ju.
25. Nya ungdomspåföljder. Ju.
26. En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. Ju.
27. Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. Ju.
28. En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. N.
29. Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. S.
30. Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. A.
31. Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. Fi.
32. Biologiskt mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. M.
33. Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. A.
34. Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. K.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]

Utstationering och vägtransporter. [22]

Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. [30]

Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. [33]

Finansdepartementet

Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]

En ny lag om försäkringsdistribution. [17]

Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. [20]

Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. [21]

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. [23]

Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. [31]

Justitiedepartementet

Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]

Genomförande av ICT-direktivet. [3]

Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]

Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]

Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. [19]

Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. [24]

Nya ungdomspåföljder. [25]

En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. [26]

Genomförande av säsongsanställnings-direktivet. [27]

Kulturdepartementet

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. [8]

Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. [34]

Miljö- och energidepartementet

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. [32]

Näringsdepartementet

Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. [5]

En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhets-område. [28]

Socialdepartementet

Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. [2]

Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. [4]

Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. [6]

Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. [9]

Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. [11]

Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. [12]

Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]

Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. [18]
Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. [29]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. [15]